

מסורת הש"ס

א. תנא. ב. ויהי לו חגר עם פרסיים: מאי חוינא. מאי ארצה בגולה נחלוס: משחרי לך פרסאי. עושים בך עבודת המלך. כמו לא חמרא דמד מנהון שמרית (פרוטא במדבר טו). ולשון חמרים (ספרי פ' דברים) הדבק לשמור ושמחו לך: ועני לך. ישללך בשבי: ופטינו בך קשייפא. ירופו אותך לעמון גרעניו חמרים: לשבור וי. מלך פרס: פסיד עסקך. מתקלקל פרקמטיא עשך: ולא אהני לך למיכל. מתוך לעךך לא יטעם לך שום מאכל: מרווח עסקך. ומתוך שמתק לא תמאזיז לאכול שמהיה שבע בשמתקך: ופיא. אשקך: לפכויי פמדך. להפיג דאגתך: מרישוי. ורע רב מולאי השדה: בדיינא דמלכא. אולר שמכיעי המלך שם ישכר על ידי גנבים ועילולי עלך לומר שאתה נכנסת: קל ומומר מינך. אס רבא נחשד כל שכן שמשדונו חזו ויילאו ממך: מסא. חזרת: עיף עסקך. כפול צריח כחורת שהיא רחנה ונכפול: מיר עסקך. שגלו לכל ומר יהיה הסמורה שן: פסיפא. הס היו משתכרים ציון: מלי עסקך. מתוך כלומר שמתן שמורתך נוול: דקדו. גלגל: עשיק עסקך. ביוקר ממכרתו כמו עשיק לגבך (ב"מ ד' נב). לרבא א"ל קאוי עסקך. לשון קאוי הכל ישנאוהו: מפכעי עסקך. יתבקש עסקך ויחזרו אחריו לקנות: דקאי אפיסדן. מראשמי. כדמתרגמנין מראשמי אסדוהי (בראשית טז): מלכא סויס. ראש שיניה הדורש דרשות והממוגמן

הגהות הב"ח

(ב) נמי וקרת פסיקא פסיקא: (ג) סם חופסי ליה לנכא דחיל כולי עלמא ואמרו רבא איחסי און לא כל שכן אמר ליה: (ג) סם נהי ממילך עיין רבא ואשבח וא"ר דפטר חמור הוית בחפלה למוף אל: (ו) ו"י דיה שגור מלכא מלך פרס:

גליון הש"ס

נמי א"ל אשקך שבבא. מי לקמן דף ס"ג פ"א מ"ח דיה רבא:

לעוי רש"י

משילארין (משילארין). שציינס סומחה.

מוסף רש"י

את אמרת לקריבך. לתת כמו קטנה לקטין, ואשתי אשתי שנתה לקטנה (מנחות טז). ברא. נכר ופנח פנח. כפר. מקום חושב הסיס וציינס ויהי בה ע"י חוב. אשיתא. סמס

הרואה פרק תשיעי ברכות

קיסר. מלך רומי והיה לו חגר עם פרסיים: מאי חוינא. מאי ארצה בגולה נחלוס: משחרי לך פרסאי. עושים בך עבודת המלך. כמו לא חמרא דמד מנהון שמרית (פרוטא במדבר טו). ולשון חמרים (ספרי פ' דברים) הדבק לשמור ושמחו לך: ועני לך. ישללך בשבי:

אמר ליה קיסר לר' יהושע בר' (חגינא) אמריתו דחכמיתו טובא אימא לי מאי חוינא בחלמאי אמר ליה חוית דמשחרי לך פרסאי וגרבי בך ורעיי בך שקצי בחוטרא דדהבא הרהר כוליה יומא ולאורתא הוא אמר ליה שבור מלכא לשמואל אמריתו דחכמיתו טובא אימא לי מאי חוינא בחלמאי אמר ליה חוית דאתו רומאי ושבו לך וטחני בך קשייטא כרחייה דדהבא הרהר כוליה יומא ולאורתא הוא בר הדיא מפשר חלמי הוה מאן דיהיב ליה אגרא מפשר ליה למעליותא ומאן דלא יהיב ליה אגרא מפשר ליה לגרעיותא אביי ורבא חזו חלמא אביי יהיב ליה וזוה ורבא לא יהיב ליה אמרי ליה אקרינן בחלמין ישורך שבוח לעינדך וגו' לרבא אמר ליה פסיד עסקך ולא אהני לך למיכל מעוצבא דלבך לאביי א"ל מרווח עסקך ולא אהני לך למיכל מחווא דלבך אמרי ליה אקרינן בנינים ובנות תוליד וגו' לרבא אמר ליה כבישותיה לאביי א"ל בנך ובנתך נפשי ומוינסבן בנתך לעלמא ומדמיין בנתך כקא אולן בשביה אקרינן בניך ובנותך נתונים לעם אחר לאביי א"ל בנך ובנתך נפישין א"ל את אמרת לקריבך והיא אמרה לקריבה ואכפה לך ויהבת להון לקריבה דהוי כעם אחר לרבא א"ל דבייתו שכיבא

עומד עליו נלמורה להשמיע בקול רס לרביס קקול חמור הנוער: ו"ו דער חמור גהיע מפסילך. נפרשת והיה כי ייחלך וכל פטר חמר חסדה כשהי והוא חסר ו"ו ובתפילין של רבא כמנו הכוח מלא וא"כ ממקו והיינו גהיע ממוק: דשא כרייפא. דלת חילון שגבית:

אפסך מסא. השומרת את הבית: ככי. שיניס הפנימיות שקורין משילארין: פסיי נמי מנרסא. שאשמו של אדם קרייה יונה דכמיב יונמי חממי: פרוין קולפי כלעס. מכת מקל עם צראשו כראשי לפתות: בלא מלריס. נחלה בלא מלריס כלומר קרקעות רחבים ורבים: ופסין אכפיה. כסוי עפר הפורה ממשולה חומה: ופסר מוקרי. גשר מוחו: אודרא מבי סדיא. המוכן יואלץ מן הכר שבמראשמו: סללא מלרסא. הלל שמו קורין בפסח. לפי שיש הלל אחר הקרוי הלל הגדול קורין לזה הלל המזרי: ניסי מפרסאי לך. עשי נסיס נקרא יוסן שעל כל לרה הבלא לשרלזל אומריס אמוע על גאלוקן: סוס קא איל. בר הדיא כהדיה דרבא: כשרבא. כפסינה: אמר כסדי כרבא דמסרמיס ליה ניפסא למס לי. שמת כחן יארע על הגס שמטבע הספינה והוא יגל: בדיך קייפא. כך הוא תלוי הפטרון אם לטובה אם לרעה והפכה לי לרעה: אשמו של רבא שן רב חסדה הימה: עורוינא דמלכא. שומר אולר המלך: נפל סללא. מולנ:

רבינו חננאל

א"ל חזאי אשיתא דפל. סי' כותל. א"ל חזאי אפדנא דאבי דנפל. סי' אפדנא חזר. ונפל במקריה סי' מוח שבקרדק. א"ל אורא מבי סדיא נכר. סי' הוצא חזאי מן הכת. גמירי דקללת חכם אפי' כהנא ודא אבא. סי' מוקרייבא.

נ.ו. תורה אור השלם

1. שורך עבדו לעינך ולא תאכל ממנו חמור נוול מלמךך ולא תשב לך באגך נהגות לאיבך ואין לך משיגי. דברים כה לא ידעו לך כי ילכו בשבי: 2. דברים כה טא 3. בנך ובחוקך נהנים לעם אור ועינך רחמך וכלת אליהם כל יום ואין לאל לך. דברים כה ליב 4. לך אבל בשמחה לחמך השחה כלב טוב יונק כי כבר רצה האלודים את קניןך קהלת ט 5. ורע רב תוציא חסדה ומעט תאפיק כי יחסלת דברים כה ח 6. ויהי ידיו לך בכל גבך וישן לא תסוך כי ישל ויהי 7. וראו כל עמי הארץ כי שם ין נפלא עלך וראו מסך: דברים כה י

אתא איתתא ובנתיה לירי איתתא איתתא רב מאי דכתיב בנך עסקך ואכלת ושתי וקריית פסוקא מחווא דלבך אגרא אמר ליה וקריית (ב) לפכויי אקרינן ורע רב תוציא השדה לאביי א"ל מרישיה לרבא א"ל מסיפיה אקרינן ויתים יהיו לך בכל גבולך וגו' לאביי א"ל מרישיה לרבא א"ל מסיפיה אקרינן וראו כל עמי הארץ וגו' לאביי א"ל נפק לך שמא דריש מתיבתא חוית אימתך נפלת בעלמא לרבא אמר ליה בדיינא דמלכא אתבר ומתפסת בגנבי ודייני כולי עלמא קל וחומר מינך למחר אתבר בדיינא דמלכא אותו (ג) ותפשי ליה לרבא. אמרי ליה חזן חסא על פום דני לאביי א"ל עיף עסקך כחסא לרבא א"ל מריר עסקך כי חסא אמרי ליה חזן כשרא על פום דני לאביי אמר ליה בסים חמךך ואתו כולי עלמא למוזבן כשרא וחמרא מינך לרבא אמר ליה תקיף חמךך ואתו כולי עלמא למוזבן כשרא אמרי ליה חזן חכיתא דתלי בדיקלא לאביי אמר ליה מרלי עסקך כריקלא לרבא אמר ליה חלי עסקך כתמרי ליה חזן רומנא דקדוהי אפום דני לאביי אמר ליה עשיק עסקך כרומנא לרבא אמר ליה קאוי עסקך כרומנא אמרי ליה חזן חכיתא דנפל לבירא לאביי א"ל מתבעי עסקך כדאמר נפל פתא כבירא ולא אשחכה לרבא א"ל פסיד עסקך ושד' ליה לבירא אמרי ליה חזיון בר חמרא דקאי אפיסדן ונוער לאביי אמר ליה מלכא חוית וקאי אמורא עלך לרבא א"ל פטר חמור (ד) גהיט מתפילך א"ל לדידי חזי לי ואיתיה אמר ליה וא"ו דפטר חמור ודאי גהיט מתפילך לסוף אול רבא לחודיה לגביה אמר ליה חזאי דשא כרייתא דנפל אמר ליה אשתך שכבא אמר ליה חזאי א"ל ככי ושני דנתור א"ל בנך ובנתך שכבן אמר ליה חזאי תרתי יוני דפרחן א"ל תרי נשי מגרשת אמר ליה חזאי תרי גרגלידי דלפתא אמר ליה תרוין קולפי בלעת אול רבא ההוא יומא ויתיב כי מדרשא כוליה יומא אשכח הנהו תרי סגי נהורי דהוו קמנצו כהדי הדדי אול רבא לפרוקניהו ומחווה לרבא תרי דלו למחוייה אחריתי אמר מסתי תרוין חזאי לסוף אתא רבא ויהיב ליה אגרא א"ל חזאי ו"אשיתא דנפל א"ל נכסים בלא מצרים קניח א"ל חזאי אפדנא דאביי דנפל וכסין אכפיה א"ל אביי שכיב ומתיבתיה אתיא לגבך א"ל חזאי אפדנא דידי דנפיל ואתו כולי עלמא שקיל לבינתא לבינתא א"ל שמעתהך מברוך בעלמא א"ל חזאי דאבקע רישו ונתר מוקרי א"ל א"ל אודרא מבי סדיא נפיק א"ל אקרינן הללא מצראה בחלמא א"ל ניסא מתרחשי לך הוה קא אויל בהדיה בארבא אמר בהדי גברא דמתרחיש ליה ניסא למה לי בהדי דקא סליק נפל סיפרא מיניה אשכחיה רבא וחזא דהוה כתיב ביה (ה) כל החלומות הולכין אחר הפה אמר רשע בדיך קיימא וצערתן כולי האי כולוהו מחילנא לך בר מברתיה דרב חסדא יהא רעוא דלמטר ההוא גברא לידי דמלכותא דלא מרחמו עליה אמר מאי אעביד גמירי דקללת חכם אפילו כהנא וכו' רבא דכרינא קא לייט אמר איקום ואגלי דאמר מר גלות מכפרת עון קם גלי לבי רומאי אול יתיב אפתחא דריש מורוינא דמלכא ריש מורוינא חזא חלמא א"ל חזאי חלמא דעילי מחמא באצבעתי א"ל הב לי וזוא ולא יהיב ליה לא א"ל ולא מידי א"ל חזאי דנפל תכלא בתרתין אצבעתי א"ל הב לי וזוא ולא יהיב ליה ולא א"ל חזאי דנפל תכלא ככולה ידא א"ל נפל תכלא ככולהו שיראי שמעי כי מלכא ואחיוה לריש מורוינא קא קמלי ליה א"ל אנא אמאי איתו להאי דהוה ידע ולא אמר אייתוהו לבר הדיא אמרי ליה אמטו וזוא דיך חרבו שיראי